كۆرسەتمە توقۇنۇشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ۋە خەتەرلىك رايونلاردا تىجارەت قىلىدىغان ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان پۇقرالار جەمئىيىتى تەشكىلاتلىرى ئۈچۈن [2024]

تونۇشتۇرۇش

دۇنيانىڭ ھەر قايسى جايلىرىدا ئىنتېرنېت ئەركىنلىكى ۋە كىشىلىك ھوقۇق قورشاۋدا ۋە يۈرۈشتە رەقەملىك مۇستەبىتلىك ئاستىدا. يېقىنقى يىللاردىن بۇيان دۇنيا مىقياسىدا ئىجتىمائىي-سىياسىي جىددىيلىك كەسكىنلىشىپ ، بىر قىسىم رايونلاردا زوراۋانلىق توقۇنۇشى يۈز بەردى. بۇ خىل توقۇنۇشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ۋە خەۋپىي يۇقىرى رايونلاردا ، ئاممىۋى تەشكىلاتلار (**CSO**) قانۇن بىلەن باشقۇرۇشنى قوغداش ۋە توردا شۇنداقلا تور سىرتىدا كىشىلىك ھوقۇقنى ئىلگىرى سۈرۈشتە ھەل قىلغۇچ رول ئوينايدۇ. يەرلىك ۋە رايونلۇق پۇقرالار جەمئىيىتى بۇ خىل مۇھىتتا تور ئەركىنلىكىنى تەشەببۇس قىلىدىغان بىر رىقابەت ئۇچۇر ، خەۋەرلىشىش ۋە تېخنىكا شىركەتلىرى ([ICT](بىلەن ئۇنۇملۈك ئالاقىلىشىپ ، ھوقۇقىا ھۆرمەت قىلىش سىياسىتى ۋە ئەمەلىيىتىنى ئىلگىرى سۈرۈش.

توقۇنۇشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ۋە خەتەرلىك رايونلار ([CAHRA](#)) ئېغىر كىشىلىك ھوقۇق ۋە ئىنسانپەرۋەرلىك قانۇنىغا خىلاپلىق قىلىش ۋە شەخسلەرگە ئېغىر زىيان يەتكۈزۈش بىلەن خاراكتېرلىنىدۇ ، بولۇپمۇ ئۇلار قوراللىق توقۇنۇشقا چېتىلىدۇ. ئۇچۇر-ئالاقە ساھەسىدە توقۇنۇش ۋە مۇقىمسىزلىقنىڭ ئالاھىدە مۇرەككەپ مۇناسىۋىتى بار. رەقەملىك تېخنىكا يەرشارىدىكى كىشىلەر ۋە ئۇلارنىڭ مەھەللىلىرىنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىنىڭ مۇھىم ئالاھىدىلىكىگە ئايلاندى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ، تېخنىكىنىڭ زىددىيەتنى كەسكىنلەشتۈرۈشتىكى رولىنى ئىنكار قىلغىلى بولمايدۇ. تېخنىكىنىڭ يامان غەرەزدە ئىشلىتىلىشى ياكى قالايمىقانلىششى كىشىلىك ھوقۇق ، مۇقىملىق ۋە بىخەتەرلىككە بۇزغۇنچىلىق قىلىش ھۆكۈمەتلەر ۋە پۇقرالار جەمئىيىتى تەشەببۇس قىلغۇچىلار ئارىسىدا كۆنسېرى ئەندىشە قىلماقتا. بۇ يېتەكچى پىكىرنىڭ مەقسىتى يەرلىك ۋە رايونلۇق ئاممىۋى تەشكىلاتلارنى ئىنتېرنېت ئەركىنلىكىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان مەسىلىلەرنى ئاساس قىلىپ ، كىشىلىك ھوقۇق ۋە ئىنسانپەرۋەرلىك قانۇنىنى چۆرىدىگەن ھالدا ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرى بىلەن بولغان ئالاقىنى قۇلايلاشتۇرۇش ۋە كۈچەيتىش ئۈچۈن ، ئۆتكەن ئون يىلدا **CAHRA** مۇھىتىدا توپلانغان تەجرىبىلەردىن ھاسىل قىلىنغان بىر قاتار چۈشەنچىلەر بىلەن تەمىنلەش.

بۇ كۆرسەتمە ئىنتېرنېت ئەركىنلىكى بىلەن شۇغۇللىنىش تېخنىكىسى ([ETIF](#))نىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى بولۇپ ، ئاسىيا تىنچ ئوكيان رايونىدىكى يەرلىك رەقەملىك ھوقۇق تەشكىلاتلىرى ئارىسىدا ئىقتىدارنى ئاشۇرۇشنى مەقسەت قىلغان ARTICLE 19 [باشچىلىقىدىكى](#) تېخىمۇ كەڭ تەشەببۇس . باشقا ئىشلار ئىچىدە ، ETIF 19-ماددىنىڭ [«پىكىر ئەركىنلىكى ۋە مەخپىيەتلىكنى قوغداشتىكى يەرشارى پرىنسىپى»](#) دا ئەكس ئەتتۈرۈلگەن نۇرغۇن خەلقئارالىق ئۆلچەملەرنى تەشۋىق قىلماقچى . تەتقىقات ۋە تېخنىكا ياردىمى ئارقىلىق ، ETIF يەرلىك پۇقرالار جەمئىيىتى ئارتىسلىرىنى ھوقۇقدار ۋە باستۇرۇش تۈزۈمى بار دۆلەتلەردە پائالىيەت قىلىۋاتقان ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرىنى تەشۋىق قىلىش ئۈچۈن ھەر خىل قوراللار بىلەن تەمىنلەيدۇ . «يېتەكچى پىكىر» دەل مۇشۇنداق قوراللارنىڭ بىرى بولۇپ ، CSO بىلەن ئالاقىلىشىش ۋە نەق مەيداندىكى قاتنىشىش تىرىشچانلىقىنى كۈچەيتىشنى مەقسەت قىلىدۇ.

ب د ت سودا ۋە كىشىلىك ھوقۇق يېتەكچى پرىنسىپى ([UNGP](#)) ۋە [يەر شارى تورى تەشەببۇسى (GNI) قاتارلىق تەشكىلاتلارنىڭ باشلامچى خىزمىتى](#) ئاساسىدا قۇرۇلغان ئاساستا ، ETIF كۆرسەتمىسى ئاسىيا تىنچ ئوكيان رايونىدا توقۇنۇشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ۋە خەۋپ-خەتەر يۇقىرى رايونلاردا ھەرىكەت قىلىۋاتقان دۆلەت ئىچى ۋە دۆلەت ھالقىغان ئاممىۋى تەشكىلاتلارنى قوللاشنى مەقسەت قىلىدۇ ، بۇلار كىشىلىك ھوقۇقنىڭ ئاجىز ياكى مەۋجۇت ئەمەس. مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ، ETIF كۆرسەتمىسى ئىلگىرى [بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى](#) ، [GNI](#) ، [BSR](#) ، [پراكتىكانت](#) ۋە [ICRC](#) مۇتەخەسسىسلىرى ئىلگىرى سۈرگەن ئۇچۇر-ئالاقە ساھەسىدىكى سودا ۋە كىشىلىك ھوقۇق جەھەتتىكى بوشلۇق خاراكتېرلىك خىزمەتلەرنى كېڭەيتىدۇ .

بۇ كۆرسەتمىلەر ئۈچ قىسىمغا ئايرىلىدۇ . ھەر بىر بۆلەك ئۈچ خىل ئەھۋالنىڭ بىرىدە CSO نىڭ ئۇچۇر شىركىتى بىلەن بولغان ئالاقىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ: (1) توقۇنۇشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ۋە خەتەرلىك رايونلار ([CAHRA](#)) ، قوراللىق توقۇنۇشنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ **(II)**. قوراللىق توقۇنۇش جەريانىدا (3 (قوراللىق توقۇنۇش ياكى كرىزىستىن كېيىن . ئىشلەتكۈچىلەرنىڭ مەشغۇلات مەزمۇنىغا ئەڭ ماس كېلىدىغان بۆلەكلەر ۋە ئالاھىدە كۆرسەتمىلەرنى كۆرۈشكە ئىلھام بېرىلىدۇ. بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار كېيىنكى ئومۇمىي كۆرۈنۈشنى مۇناسىۋەتلىك سىنارىيە ۋە كونكرېت مەزمۇنغا ئاساسەن ھەر بىر يېتەكچى ۋە ئۇنىڭ تارماق بۆلەكلىرىنى ئايلىنىپ يۈرەلەيدۇ.

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

بىرىنچى قىسىم: قوراللىق توقۇنۇشنى ئۆز ئىچىگە ئالمىغاندا ، زىددىيەتلىك ۋە يۇقىرى خەتەرلىك رايونلار ((CAHRA

تونۇشتۇرۇش

بۇ بىرىنچى قىسىم خەلقئارا ۋە ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ ئىلگىرىكى نەشر بۇيۇملىرىدا ئېلان قىلىنغان ئۇچۇر-ئالاقە ساھەسىدىكى سودا ۋە كىشىلىك ھوقۇق (**BHR**) دىكى ئۇرغۇن ھېكمەتلەرنى يىراقلاشتۇردى ۋە ئۇنى ETIF كۆرسەتمىسىدە ئوتتۇرىغا قويغان مەزمۇنغا ماسلاشتۇردى: CSO ئاسىيا-تىنچ ئوكيان رايونىدىكىگە ئوخشاش باستۇرۇش ياكى مۇستەبىت ھاكىمىيەتتىكى ئۇچۇر شىركەتلىرى بىلەن ئىنتېرنېت ئەركىنلىكىنى تەشەببۇس قىلىش. ئۇ BHR مەسىلىسىدە خۇسۇسىي شىركەتلەر بىلەن ئالاقىلىشىش جەريانىدا سودا ۋە كىشىلىك ھوقۇق (BHR) مۇتەخەسسىسلىرى تەۋسىيە قىلغان ئۇرغۇن مۇقىم قەدەملەرنى بايان قىلدى . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ، بۇ بۆلەك **CAHRA** مەزمۇنىغا مۇناسىۋەتلىك كونكرېت پارامېتىرلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ قوراللىق توقۇنۇشقا يەتمەيدىغان ئەھۋال ئاستىدا . نەتىجىدە ، بۇ يېتەكچى پىكىردە قوللىنىلغان ئۇسۇل گەرچە ئۆزگىچە بولسىمۇ ، ئەمما بۇ دائىرىدە ئۇستۇنلۇكنى ئىگىلەيدىغان كىشىلىك ھوقۇقنىڭ تېگىشلىك تىرىشچانلىقى (eHRDD) ئەندىزىسىنى زور دەرىجىدە قوللىنىدۇ. بۇ ئەندىزەدە ، eHRDD نىڭ رامكىسى زىددىيەت سەزگۈرلۈكىنى ئانالىز قىلىش شۇنداقلا مۇۋاپىق تىرىشچانلىق كۆرسىتىش جەريانىدا ھالقىغان كۆپ تەرەپلەرنىڭ ئارىلىشىشىنى بىرلەشتۈردى. كېيىنكى قىسىمدا باستۇرۇش ياكى كرىزىس ۋەزىيىتى ناچارلاشقاندا ، ئىچكى ياكى خەلقئارالىق قوراللىق توقۇنۇش مەشغۇلات مۇھىتىغا ئايلانغاندا مەيدانغا كېلىدىغان قوشۇمچە ئويلىنىشلار تەكشۈرۈلىدۇ.

1-يېتەكچى: توقۇنۇشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ۋە خەتەرلىك رايونلاردا [**CAHRA**] مەشغۇلات قىلىۋاتقان ئۇچۇر شىركىتىگە يېقىنلىشىش ۋە مۇناسىۋەتلىك ۋەكىللەر بىلەن ئۈنۈملۈك قاتنىشىش ئۈچۈن ئۇچۇر ئىستراتېگىيىسىنى تۈزۈش. بۇ جەريان ۋە ئۇنى يولغا قويۇشقا مۇناسىۋەتلىك ئامىللار ھەققىدە ئومۇمىي چۈشەنچە ئۈچۈن BSR نىڭ يۇقىرىلار جەمئىيىتى قوللانمىسىغا قاراڭ ، تېخنىكا شىركەتلىرى بىلەن ئۈنۈملۈك ئارىلىشىش.

1. ئىستراتېگىيىلىك ئومۇمىي نىشانىڭىزغا ئېنىقلىما بېرىڭ ھەمدە ھەر بىر شىركەت قاتنىشىش پائالىيىتىگە مۇۋاپىق ئۆمىد باغلاڭ ئۈمىدسىزلىنىش ۋە ئىستراتېگىيىڭىزدىن بالدۇر ۋاز كېچىشتىن ساقلىنىش.
   1.1. ھەر قېتىملىق ئارىلىشىشنىڭ كونكرېت مەقسىتى (نىشانى) نى ئېنىقلاڭ ھەمكارلىقنىڭ ئومۇمىي نىشانىغا ئاساسەن .
   1.2. نىشانىڭىز ، مەسىلىلىرىڭىز ۋە نىشانىڭىزغا ئاساسەن شىركەت بىلەن شۇغۇللىنىدىغان ۋە نۆۋەتتىكى ئەھۋالغا ئاساسەن مۇھىم نۇقتىلارنى بەلگىلەڭ .
      1.2.1. ئۆز-ئارا مەنپەئەت يەتكۈزىدىغان مەسىلىلەرنى چۆرىدىگەن ھالدا ئۆز-ئارا ماسلىشىشنى ئىزدەڭ ، يەنى سىز تەشەببۇس قىلىۋاتقان مەسىلىلەرنىڭ بىرى ياكى بىر قانچەلىرى بىلەن شىركەتنىڭ مەنپەئەتى ياكى مۇھىم نۇقتىسى ماس كېلىدۇ.
      1.2.2. ئىشەنچنى ئاشۇرۇش ۋە شىركەتتىكى كەسىپداشلار بىلەن ئىجابىي مۇناسىۋەت ئورنىتىشنىڭ يوللىرىنى ئىزدەڭ .
      1.2.3. شىركەت بىلەن ئىلگىرىكى ئالاقىنى شۇنداقلا سىز قاتنىشىدىغان خادىملارنىڭ ئارخىپىنى ئويلاڭ .
   1.3. سىز شىركەتتە ئېلىپ بېرىۋاتقان تەتقىقاتىڭىزغا (1G -3 ئىنفراغا قاراڭ) ۋە ھازىرقى ئەھۋالغا ئاساسەن ، شىركەت بىلەن شۇغۇللىنىشتىكى مۇھىم نۇقتىلىرىڭىزنى قانداق بەلگىلەيدىغانلىقىڭىزدا ئىستراتېگىيىلىك بولۇڭ .

2. تاپشۇرۇقلىرىڭىزنى قىلىڭ ھەمدە شىركەتنىڭ تىجارىتىنى باشقۇرىدىغان ۋە جەمئىيەتنىڭ كىشىلىك ھوقۇقىغا تەسىر يەتكۈزىدىغان يەرلىك ھۆكۈمەتنىڭ قانۇنلىرى ، قائىدە-تۈزۈملىرى ۋە سىياسەتلىرى ھەققىدە ئوبدان خەۋەردار بولۇڭ . شىركەتلەرنىڭ يەرشارىنى نازارەت قىلىپ باشقۇرۇش ۋە سىياسەت قۇرۇلمىسى ئىچىدە بىرلا ۋاقىتتا تىجارەت قىلىدىغانلىقىنى ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ.
   2.1. شىركەت چوقۇم مېڭىشى كېرەك بولغان يەرلىك قانۇن سىستېمىسىنى چۈشىنىڭ . دۆلەت ئىچىدە تىجارەت قىلىش ئۈچۈن ، شىركەت چوقۇم يەرلىك قانۇنلارغا رىئايە قىلىش ۋە كىشىلىك ھوقۇق پرىنسىپىدا چىڭ تۇرۇشنى تەڭپۇڭلاشتۇرۇشى كېرەك.
      2.1.1. يەرلىك تەتقىقاتنىڭ مىساللىرى پىكىر ئەركىنلىكىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان قانۇنلار (بولۇپمۇ ھۆكۈمەتنى نىشان قىلغان ئىپادىلەش) ۋە سانلىق مەلۇمات مەخپىيەتلىكى قائىدىسى ، بولۇپمۇ سانلىق مەلۇماتنى يەرلىكلەشتۈرۈش ، ھۆكۈمەت سانلىق مەلۇماتلىرىنى زىيارەت قىلىش ، ئابونتلارنىڭ سانلىق مەلۇماتلىرىنى يىغىش (بولۇپمۇ ئابونتلارنىڭ رۇخسىتىسىز ياكى ئۇقتۇرۇشسىز) ۋە قانۇنغا خىلاپلىق قىلغان ئابونتلارغا مۇلازىمەتنى توختىتىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
   2.2. بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتىنىڭ سودا ۋە كىشىلىك ھوقۇق يېتەكچى پرىنسىپىدىكى شىركەت تىجارىتىگە ۋە ئۇلارنىڭ توقۇنۇشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ۋە خەتەرلىك رايونلاردا قوللىنىلىدىغان خەلقئارالىق قانۇن ئۆلچىمىنىڭ قانداق قوللىنىلىدىغانلىقىنى چۈشىنىڭ.
   2.3. ئۆلچىمى ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەتنى تونۇش ۋە گەۋدىلەندۈرۈش شىركەتلەرنىڭ بۇ ماس كەلمەسلىكلەرنى قانداق قىلىپ تېخىمۇ چوڭ كىشىلىك ھوقۇقنى قوغداشقا پايدىلىق ئىكەنلىكى توغرىسىدىكى پىكىرلەرنى تەرەققىي قىلدۇرۇش.

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

2.3.1. دۆلەت ئىچى قانۇنىغلا ئەمەس ، سودا ۋە كىشىلىك ھوقۇققا مۇناسىۋەتلىك خەلقئارالىق ئۆلچەملەرگىمۇ ئىگە بولۇشىڭىزغا كاپالەتلىك قىلىڭ ھەمدە ئۇلارنىڭ ئەمەلىي قوللىنىلىشى.

2.3.2. باشقا ئاممىۋى تەشكىلاتلار بىلەن تەشەببۇسكارلىق بىلەن مەسلىھەتلىشىڭ ، ئۇلارنىڭ CAHRA دا تىجارەت قىلىۋاتقان ئۇچۇر شىركەتلىرى بىلەن مەسلىھەت بېرىش ۋە ياكى ئۇلار بىلەن ئالاقىلىشىش خاتىرىسى بار.

2.3.3. GNI غا ئوخشاش كۆپ تەرەپلىك تەشەببۇسلارغا قاتنىشىڭ ، بۇ شىركەتلەرنىڭ كىشىلىك ھوقۇق پرىنسىپىغا ھۆرمەت قىلىش مەسئۇلىيىتىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ ، بولۇپمۇ دۆلەت ئىچى قانۇنى ياكى ئەمەلىيىتى ھۆرمەت قىلمىغان ۋە بۇ جەھەتتە كارخانىنىڭ ئەڭ ياخشى تەجرىبىلىرىنى يېتىلدۈرۈشنى مەقسەت قىلىدۇ.

3. نىشانلىق شىركەت شۇنداقلا مۇناسىۋەتلىك خادىملارنى تەتقىق قىلىش ئۇنىڭ مەشغۇلات مەنزىرىسىنى چۈشىنىڭ تەسىرلىك ئىستراتېگىيىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش. سانائەت ۋە شىركەتكە خاس تور بېكەتلەر ۋە بايلىقلار تەتقىقاتىڭىزنى باشلايدىغان ئېسىل جايلار. رەت تەرتىپى رەقەملىك ھوقۇق (RDR) ۋە سودا ۋە كىشىلىك ھوقۇق بايلىق مەركىزى (BHRRC) باشقۇرىدىغان مەخسۇس CSO سانلىق مەلۇمات ئامبىرىمۇ پايدىلىق ئۇچۇرلار بىلەن تەمىنلەيدۇ. شىركەتنىڭ سودا جەمئىيىتى ۋە كۆپ تەرەپلىك تەشەببۇسلار (MSI) بىلەن بولغان ئالاقىسىنى تەتقىق قىلىشمۇ پايدىلىق. ئاخىرىدا ، شىركەتلەر ۋە ياكى ئۇلارنىڭ خادىملىرى ئاچقان ئىنتېرنېت ئىزدەشلىرى ھەمىشە پايدىلىق تەكلىپلەرنى بېرىدۇ.

3.1. ئىمكانقەدەر ئۇچۇر-ئالاقە شىركىتى توختام تۈزگەن ياكى سودا-سانائەتچىلەر بىرلەشمىسى ياكى كۆپ تەرەپدارلارنىڭ تەشەببۇسى قاتارلىق تاشقى پائالىيەتلەر ئارقىلىق ئۈستىگە ئالغان ھەر قانداق مەجبۇرىيەت ھەققىدە ئۇچۇر ئىزدەڭ.

3.1.1. مەسىلەن ، ئۇچۇر-ئالاقە شىركىتىنىڭ توختامىغا يېزىلغان ھەر قانداق كىشىلىك ھوقۇق تەلىپىگە ئائىت ئۇچۇرلارنى ئىزدەڭ ۋە ئاشكارىلىقنى كۆزدە تۇتۇپ ئۇلارنى ئاشكارىلاشنى تەشەببۇس قىلىڭ.

3.2. نىشانىڭىزنى تېخىمۇ ئاشۇرۇش ئۈچۈن شىركەت ئىچىدىكى «توغرا» كىشىلەرنى ئېنىقلاڭ . توغرا كىشىلەر مەسئۇلىيىتى ، مۇھىم نۇقتىسى ياكى ئەندىشىلىرى سىزنىڭكى بىلەن بىر-بىرىگە زىت بولۇپ ، مەنپەئەتنىڭ يېغىلىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.

3.2.1. ھەمىشە «توغرا» كىشىلەر شەخسىي خۇسۇسىيىتى ۋە قىزىقىشى بىلەن شىركەتتىكى رەسمىي ئورنى ياكى مەبلەغ سېلىش شەكلى بىلەن ئېنىقلىنىدۇ.

3.2.2. سىز ۋە خىزمەتداشلىرىڭىزدا بار بولغان مۇناسىۋەتلەرنى (يەككە ياكى تەشكىلىي) ئىشلىتىڭ .شەخسىي ۋە كەسپىي مۇناسىۋەتلەر بۇ كۆرسەتمىلەرگە ئاساسەن ئىجابىي تەشۋىقاتلارنى قانات يايدۇرۇشقا ئىشلىتىلىدۇ.

3.3. چۈشىنىشكە بولىدۇكى ، «توغرا» كىشىلەرنى دىئالوگقا قاتنىشىشنىڭ ۋاقىت ئىسراپ قىلىدىغان جەريان ، بىر قانچە باسقۇچ بار:

3.3.1. شىركەت قۇرۇلمىسىنى تەتقىق قىلىپ ، قايسى تارماق ۋە گۇرۇپپىلارنىڭ قاتنىشىدىغانلىقىنى ئېنىقلاڭ. شىركەتلەردە سودا ۋە كىشىلىك ھوقۇق (BHR) ياكى كارخانا ئىجتىمائىي مەسئۇلىيىتىگە بېغىشلانغان ئالاھىدە دۆلەت ھالقىغان تارماق ياكى گۇرۇپپا بولۇشى مۇمكىن ، يەنە بەزىلەر بۇ مەسىلىلەرنى بىر تەرەپ قىلىدىغان رايون ياكى دۆلەتنى ئاساس قىلغان گۇرۇپپا بولۇشى مۇمكىن.

3.3.2. ئىشەنچ ۋە بىخەتەرلىكتىن ئىبارەت سىياسەت ئىشلىرىدا CSO بىلەن شۇغۇللىنىدىغان خادىملار بار تارماقلارنى ئىزدەڭ . كىشىلىك ھوقۇق كارخانا ئىجتىمائىي مەسئۇلىيىتى ياكى ESG; سىياسەت; and Legal.

3.3.3. شىركەتتىكى يوشۇرۇن مەنپەئەتدارلارنى شۇنداقلا ئىجرائىيە دەرىجىلىك قارار چىقارغۇچىلارنى ئېنىقلاڭ. مەنپەئەتدارلارنى يېڭىشكە ئەھمىيەت بېرىڭ ، ئاخىرىدا ئۇلارنى قارار چىقارغۇچىلارغا مەيدانىڭىزنى تەشەببۇس قىلىڭ.

3.3.4. ئەگەر شىركەت خادىملىرى بىلەن بىۋاسىتە ئالاقە قىلىش تەس بولسا ، شىركەت تەۋە بولغان ھەر قانداق سودا جەمئىيىتى ياكى كۆپ تەرەپلىك تەشەببۇسلار بىلەن ئالاقىلىشىڭ.

3.3.5. تورا! ئىنتېرنېت باشقۇرۇش مۇنبىرى (IGF) ۋە RightsCon قاتارلىق شىركەتلەر قاتنىشىدىغان دۆلەت ، رايون ۋە خەلقئارالىق مۇنبەر ۋە پائالىيەتلەرگە قاتنىشىڭ. ئالاقىنى پەرقلەندۈرۈش ۋە شىركەت ۋەكىللىرى بىلەن ئىجابىي مۇناسىۋەت ئورنىتىشقا قاراڭ.

3.4. سىز قاتناشماقچى بولغان شىركەتنىڭ «مەدەنىيىتى» بىلەن تونۇشۇڭ ، بولۇپمۇ ئۇ چەتئەل دۆلەت ھالقىغان شىركەت بولسا. بۇ دېگەنلىك سىز دۆلەت تەۋەلىكى ۋە سىز بىلەن سۆزلەشمەكچى بولغان خادىملارنىڭ دۆلەت تەۋەلىكىگە ئەھمىيەت بېرىپلا قالماي ، كارخانىنىڭ ئىچكى كارخانا مەدەنىيىتى ۋە ئۇنىڭ BHR نى قوبۇل قىلىشىدىن دېرەك بېرىدۇ.

3.5. ئارىلىشىش تەڭلىمىسىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى يوشۇرۇن تىل ۋە باشقا مەدەنىيەت خىرىسلىرىنى ئالدىن مۆلچەرلەڭ ۋە ھەل قىلىڭ. مەسىلەن ، شىركەت ۋەكىللىرى بىلەن ئالاقىلاشقاندا ئىشلىتىلىدىغان تىلنى ئالدىن جەزملەشتۈرۈڭ. شۇنىڭغا دىققەت قىلىڭكى ، يەرشارى ئۇچۇر-ئالاقە شىركىتىنىڭ ۋەكىللىرى بىلەن كۆرۈشۈش دائىم ئىنگلىز تىلىدا ئېلىپ بېرىلىدۇ.

3.5.1. ئۆزىڭىزنىڭ CSO غا مۇناسىۋەتلىك ھەر قانداق مەدەنىيەت ئامىللىرىدىن خەۋەردار بولۇڭ تەشۋىق قىلىش ياكى ئارىلىششقا تەسىر كۆرسىتىشى مۇمكىن.

3.6. شىركەتنىڭ تىجارىتىدىكى كىشىلىك ھوقۇقنى قوغداشنى مەقسەت قىلغان ئىچكى سىياسەت ۋە مەشغۇلاتلارنى تەتقىق قىلىڭ.

3.6.1. شىركەتنىڭ كىشىلىك ھوقۇقنى يولغا قويۇشتا ئىچكى سىياستى بار-يوقلۇقىنى بىلىڭ پىرىنسىپ ھەمدە مۇناسىۋەتلىك توختام ياكى باشقا مەجبۇرىيەتلەر ، ھەمدە ئۇلار بۇ سىياسەتلەرنى قوللىنىش ئۈچۈن قانداق مەشغۇلاتلارنى تەرەققىي قىلدۇردى.

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

3.6.1.1. شىركەتنىڭ سودا ۋە كىشىلىك ھوقۇقدا بىغىشلانغان تارمىقى ياكى خادىملىرى بار-يوقلۇقىنى تەكشۈرۈڭ.
3.6.1.2. ئەگەر ئۇنداق بولمىسا ، باشقا ئالاھىدە بولمىغان تارماقلار ياكى خادىملارنىڭ خىزمىتى ئارقىلىق كىشىلىك ھوقۇق مەسىلىسىنىڭ قانچىلىك دەرىجىدە ھەل قىلىنغانلىقىنى تەكشۈرۈڭ.

3.6.2. <u>شىركەتنىڭ مەھسۇلاتلىرى ۋە مۇلازىمىتىنى تەكشۈرۈپ</u> ، ئۇلارنىڭ كىشىلىك ھوقۇقا كۆرسىتىدىغان تەسىرىنى چۈشىنىڭ. بۇ شىركەتنىڭ ئۇلار ئۈچۈن كىشىلىك ھوقۇق تەسىرىنى باھالاش (HRIA) ئېلىپ بېرىش ياكى پىلانلىغان-قىلمىغانلىقىنى تەكشۈرۈڭ.

3.6.3. <u>شىركەتنىڭ ھۆكۈمەت ئورگانلىرى بىلەن قانداق ۋە قانداق شەرتلەر بىلەن شۇغۇللىنىدىغانلىقىنى تەكشۈرۈڭ</u> ، بولۇپمۇ كىشىلىك ھوقۇقا دەخلى-تەرۇز قىلماقچى بولغان ھۆكۈمەت كۆرسەتمىلىرىگە ئەمەل قىلىش ئەندىزىسىگە قارىتا ، مەسىلەن مەزمۇنلارنى ئۆچۈرۈش ، ئابونتلارنىڭ سانلىق مەلۇماتلىرىنى زىيارەت قىلىش ۋە نازارەت قىلىش قاتارلىقلار.

3.6.4. <u>شىركەتنىڭ مەنپەئەتدارلارنى جەلپ قىلىش سىياستى ۋە مۇناسىۋەتلىكلىرىنى چۈشىنىڭ پۇرسەت</u> ئۇلار سىزنى eHRDD بىلەن شىركەت بىلەن ئالاقىلىشىش ۋە ئۇلارنىڭ بۇرچى بىلەن سىزنىڭ ۋەزىپىڭىز ئوتتۇرىسىدىكى بىرىكتۈرۈش نۇقتىلىرىدىن پايدىلىنىش ئۈچۈن تەمىنلەيدۇ.

4. ئورۇنلاشتۇرۇش ئىستراتېگىيىڭىزنى ئورۇنلاشتۇرۇشتىن بۇرۇن تولۇق خەتەرگە باھا بېرىڭ BHR . مەسىلىسىدە شىركەتلەر بىلەن ئارىلىشىش ۋە ئاممىۋى تەشۋىقات ئېلىپ بېرىش ئاممىۋى تەشكىلاتلارنى ھۆكۈمەت نازارەتچىلىكى قاتارلىق تەھدىدلەرگە ، شۇنداقلا دۆلەت ۋە دۆلەت سىرتىدىكى ئارتىسلارنىڭ قورقۇتۇشى ۋە پاراكەندىچىلىكىگە ئۇچرىتىدۇ.CAHRA دۆلەتلىرى بۇ تەھدىدلەر ئەڭ ئېغىر بولغان جايغا مايىل ئۇلار يەنە تېخنىكا شىركەتلىرى CSO غا ئەڭ تايىنىدىغان بولۇپ ، ئۇلارنىڭ مەھسۇلاتلىرى ۋە مۇلازىمىتىنىڭ تەسىرىنى چۈشىنىشى ۋە ئازايتىشىغا ياردەم بېرىدۇ. بارلىق ئەھۋاللاردا ، خەتەرنى باھالاشتا ئەستايىدىللىق تەلەپ قىلىنىدۇ.

4.1. ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرى بىلەن بولغان ھەر قانداق ئارىلىشىش ياكى مەسلىھەت بېرىش پىلانىنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇش ۋە ئىجرا قىلىشتا بىخەتەرلىك كېلىشىملىرىنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇش ، ئورنىتىش ۋە يولغا قويۇش . ھەل قىلىشقا تېگىشلىك بەزى سوئاللار:

4.1.1. شىركەتنىڭ ھۆكۈمەت بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى قانداق؟ ئۇ پۈتۈنلەي ياكى قىسمەن دۆلەت ئىگىدارچىلىقىدامۇ؟ ئۇ ھۆكۈمەت بىلەن قانچىلىك دەرىجىدە سودا قىلىدۇ؟
4.1.2. بىر شىركەت ياكى شىركەت بىلەن ئالاقىلىشىش ئۈچۈن رەسمىي ياكى رەسمىي بولمىغان ئۆچ ئېلىشنىڭ قانداق خەۋپى بار؟
4.1.3. سىز بىلەن ئالاقە قىلغان شىركەت ۋە ئۇنىڭ خادىملىرىنىڭ ئارقا كۆرۈنۈشى نېمە؟ ئۇلارغا قانچىلىك ئىشەنچ قىلالايسىز؟
4.1.4. سىزنىڭ تەشۋىقاتىڭىز سىزنى ياكى CSO خىزمەتداشلىرىڭىزنى ھەر قانداق شەكىلدە ئۆچ ئېلىش ياكى زىيانغا ئۇچراش خەۋپىگە دۇچار قىلامدۇ؟
4.1.5. سىزنىڭ تەشۋىقات پائالىيىتىڭىز باشقىلارنى ھەر قانداق شەكىلدە ئۆچ ئېلىش ياكى زىيانغا ئۇچراش خەۋپىگە دۇچار قىلامدۇ؟
4.1.6. داۋاملىشىۋاتقان خەتەرنى باھالاش جەريانىڭىزغا ئاساسەن ، سىز قانداق تەدبىرلەرنى قوللىنىپ ، BHR تەشۋىق قىلىش ئىستراتېگىيىڭىزگە مۇناسىۋەتلىك يوشۇرۇن خەتەرلەرنى نازارەت قىلالايسىز ۋە ئازايتالايسىز؟ مەسىلەن ، «بىخەتەر» ئىستېمالچىلارنى قوغداش قانۇنىدىن پايدىلىنىپ شەخسىي مەخپىيەتلىكنى قوغداشنى تالاش-تارتىش قىلىشتەك باشقا ئىستراتېگىيىلەرنى ئويلاڭ.

4.2. ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرىنى سىزنىڭ لايىھەلىنىشىڭىز ۋە ئورۇنلاشتۇرۇشىڭىزغا قاتناشتۇرۇپ ، سىزنىڭ بىخەتەرلىكىڭىزگە كاپالەتلىك قىلىدۇ ھەمدە مەسلىھەت سوراش جەريانىدا ۋە ئۇلار يۈز بەرگەندىن كېيىن ھۆكۈمەتنىڭ نازارىتىدىن ساقلىنىدۇ.

4.2.1. يېتەكچى 4.1 نىڭ بىخەتەرلىك كېلىشىمنامىسىنى ئەستە چىڭ ساقلاپ ، VPNs ياكى مەخپىيلەشتۈرۈلگەن ئۇچۇر سىستېمىسى قاتارلىق بىخەتەر ئالاقە يوللىرىنى ئىشلىتىشكە ئىلھاملاندۇرۇڭ.

<u>2-كۆرسەتمە</u> : شىركەت ۋە يەككە شىركەت ۋەكىللىرى بىلەن كەسپىي ۋە شەخسىي مۇناسىۋەت ئورنىتىش. نۇرغۇنلىغان مۇۋەپپەقىيەتلىك تەشۋىق قىلىش ۋە ئارىلىشىش CSO ئادۋوكاتلىرى بىلەن ئۇلار بىلەن كەسپىي ئالاقە تورى ئارقىلىق ئالاقە ئورناتقان شىركەت ۋەكىللىرى ئوتتۇرىسىدىكى مەۋجۇت مۇناسىۋەت يولى ئارقىلىق يۈز بېرىدۇ. 1G - 3.2.4 گە قاراڭ . ئۈنۈملۈك ئارىلىشىش قارشىلىشىش جەريانى ئەمەس ، بەلكى ھەمكارلىشىش جەريانى.

1. شىركەتلەر بىلەن سەمىمىي ۋە ئىجابىي قاتنىشىڭ . ھەمكارلىششنى مەقسەت قىلىڭ.
1.1. شىركەتتىكى كەسپداشلار بىلەن ياخشى خىزمەت مۇناسىۋىتى ئورنىتىش ۋە قوغداشنىڭ ئۆزى بىر نىشان .
1.2. ئىجابىي ئۇچۇر بىلەن شىركەت ۋەكىللىرىگە يېقىنلىشىڭ ، بولۇپمۇ سىياسەت ، مەشغۇلات ياكى مەھسۇلاتلارنى تەنقىد قىلغاندا. ئىمكانقەدەر ھەقىقىي جاۋاب ۋە ھەل قىلىش چارىسىنى ئوتتۇرىغا قويۇڭ.
1.3. نى چۈشىنىڭ**CSO** - شىركەت مۇناسىۋىتىدىكى سىممېترىكلىك :ئاكتىپ ئۆزگىرىش شىركەت ۋەكىللىرىنى مەلۇم ھەرىكەت قوللىنىشقا قايىل قىلىش ياكى قايىل قىلىشقا باغلىق. ئىجابىي ۋە ھەمكارلىشىش دائىرىسىدە شىركەت قارارىنى مەجبۇرلاشقا ئامال يوق.
1.4. شىركەتتىكى «توغرا» كىشىلەر بىلەن ئارىلىشىڭ ھەمدە ئۇلارنىڭ رولى ۋە چەكلىمىسىنى ئەستە ساقلاڭ. *Supra* G 1 - 3.1 گە قاراڭ.

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

1.5. قارشى دەلىل-ئىسپات بولغۇچە ، ياخشى نىيەت نىيىتى ۋە ئىدىيەنى ئوچۇق دەپ پەرەز قىلىڭ .

2. شىركەت ۋەكىللىرى بىلەن ئىشەنچ تۇرغۇزۇڭ. مۇناسىۋەت ئورنىتىلغاندىن كېيىن ، شىركەت ۋەكىللىرى بىلەن ئىشەنچ تۇرغۇزۇش ۋە قوغداشنىڭ مۇھىملىقىنى تىلغا ئالغىلى بولمايدۇ. ھۆرمەتلىك ۋە ئوتتۇراھال تىل ئىشلىتىپ ئىجابىي ئالاقىلىشىڭ. كەسپداشلىرىڭىزدىن ئوخشاش چېكىڭ تۇرۇڭ. شۇنداق قىلىش ئارقىلىق:

2.1. شىركەتلەرنىڭ **CSO** كەسپداشلىرىغا يېقىندىن كۆكۈل بۆلۈش پائالىيىتى ياكى زۆرۈر تېپىلغاندا كىشىلىك ھوقۇقىا مۇناسىۋەتلىك مەسىلىلەر توغرىسىدا مەسلىھەت سوراش ئۈچۈن ئوچۇق ئالاقە لىنىيىسى

2.2. **CSO** غا شىركەتنىڭ قانداق ئىشلەيدىغانلىقىنى بىلىش پۇرسىتىنى ئاشۇرۇش ، جۈملىدىن ئۈچۈردىن باشقا ئۈچۈرلارنى ئالماشتۇرۇش قاتارلىقلار.

2.3. يوللانما ئارقىلىق باشقا شىركەتلەر بىلەن بولغان ئالاقىنى كېڭەيتىڭ. مۇتەخەسسىس ۋە مەنپەئەتدار بولۇش سۈپىتىڭىز بىلەن ئىشەنچلىكلىكىڭىزنى نامايان قىلىش ئارقىلىق ، شىركەت ۋەكىلى سىزنى كەسپداشلىرىغا تەۋسىيە قىلىشى مۇمكىن ، بۇ سىزنىڭ ئارىلىشىشىڭىزنىڭ دائىرىسى ۋە ئۈنۈمىنى كېڭەيتىدۇ.

2.4. ھەر قايسىڭلارنىڭ ئاخبارات ، ئىجتىمائىي تاراتقۇ ۋە باشقا ئالاقىدىكى ئۈچرىشىشلىرىڭىزنى ۋە ئۆز-ئارا ئالاقىڭىزنى ئاشكارا تىلغا ئېلىشىڭىز توغرىسىدا شىركەتتىكى كەسپداشلار بىلەن مەسلىھەتلىشىڭ .

3. يەرلىك مۇتەخەسسىس ۋە مەھەللە ۋەكىلى بولۇش سۈپىتىڭىز بىلەن شىركەتتىكى كەسپداشلارنى نەق مەيداندىكى ئەمەلىيەتكە قارىتا تەربىيىلەشكە ياردەم بېرىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغانلىقىنى تونۇپ يېتىڭ. ئوچۇق ۋە تەشەببۇسكارلىق بىلەن شىركەتلەرنىڭ كرىزىسنى چۈشىنىشىگە ياردەم بېرىش ، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ تىجارىتىنىڭ توقۇنۇش ۋە كىشىلىك ھوقۇقىا كۆرسىتىدىغان تەسىرى ، ئاممىۋى تەشكىلاتلار ئوينىيالايدىغان مۇھىم رول.

3.1. داۋاملىشۋاتقان **eHRDD** جەريانلىرىغا قاتنىشىشنى تەكلىپ قىلىپ ، ئۇلارنىڭ BHR سىياسىتى ۋە ئەمەلىيىتىنىڭ تەسىرىنى توغرا باھالاشقا ئېھتىياجلىق ئۈچۈرلارنى توپلاش ، تەھلىل قىلىش ۋە باھالاشقا ياردەم بېرىدۇ. زىيارەت قىلىشنىڭ ئاچقۇچى قارشى تۇرماسلىق پوزىتسىيىسىدە بولۇپ ، ھەمكارلىق ۋە ھەمكارلىقنى تەكىتلەيدۇ. 2G - 4 ئىنفراغا قاراڭ .

3.2. ھۆكۈمەتنىڭ ئارقىغا چېكىنىش ۋە سۈيىئىستېمال قىلىشنى رەت قىلىش ئۈچۈن كېرەكلىك ئۈچۈر ۋە ياردەم بىلەن تەمىنلەڭ CAHRA . مۇھىتىدا ئۈنۈملۈك BHR ئەمەلىيىتىنى يولغا قويماقچى بولغان شىركەتلەر بەلكىم دۆلەت ئورگانلىرىنىڭ ھەددىدىن زىيادە ئېشىپ كېتىشى ۋە قارشىلىقىغا دۇچ كېلىشى مۇمكىن. بۇ خىل ھۆكۈمەتلەر ئادەتتە ئاممىۋى تەشكىلاتلارغا قۇلاق سالمايدۇ ، ئەمما شىركەتلەرنى ئاڭلايدۇ ۋە سۆھبەتلىشىدۇ. بۇ ئۆز-ئارا قوللاش پۇرسىتى بىلەن تەمىنلەيدۇ.

3.2.1. مەسىلەن ، ئاممىۋى تەشكىلاتلار شىركەتلەرگە قوغداش كىشىلىك ھوقۇق ۋەدىسىنى توختامغا كىرگۈزۈشنىڭ مۇھىملىقىنى تەكىتلەپ ، باستۇرۇش ھۆكۈمەتلىرى بىلەن ئالاقە قىلغاندا ئۇلارغا قانداق قاراش ھەققىدە مەسلىھەت بېرەلەيدۇ.

3.2.2. ئاممىۋى تەشكىلاتلار بۇنى ھەر خىل ۋاستىلەر ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرالايدۇ ، مەسىلەن شىركەتنىڭ كىشىلىك ھوقۇق ۋەدىلىرى توغرىسىدىكى ئارقا كۆرۈنۈش ئۈچۈرلىرىنى ئاخبارات ئېلان قىلىش ۋە ياكى توختامغا مۇناسىۋەتلىك ئىككىلەمچى نىزاملارنى ئېلان قىلىشنى تەشەببۇس قىلىش.

3.3. ھەر خىل كۆلەمدىكى ئۈچۈر شىركەتلىرى بىلەن دائىم ئالاقىلىشىشنى ئىزدەڭ. مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا CSO- شىركەت بىلەن شۇغۇللىنىشنىڭ ئىككى كەمچىلىكى ، ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى ئالاقە ۋە ئالاقىدە ئىزچىللىق بولماسلىق. ھەمدە ئەڭ چوڭ ئۈچۈر-ئالاقە شىركەتلىرىنىڭ پائالىيىتىگە ھەددىدىن زىيادە ئەھمىيەت بېرىپ ، تەشۋىق قىلىشقا قولايلىق بولغان كىچىك كارخانا ئارتىسلىرى بەدىلىگە.

3.3.1. <u>ھەر خىل كۆلەمدىكى شىركەتلەر بىلەن قەرەللىك ھالدا ئالاقىلىشىڭ</u> ھەمدە ئۇلارنى ھەمكارلىقتا ھەل قىلىدىغان مەسىلىلەر بىلەن يېڭىڭىزغا كېلىشكە ئىلھاملاندۇرۇڭ. شىركەتلەرنىڭ سىز بىلەن ئالاقىلىشىشنى ساقلىماڭ!

3.4. شۇنىڭغا دىققەت قىلىڭكى ، دۆلەت ھالقىغان شىركەتلەر دۆلەت ئىچىدىكى سىياسەتلەرگە قارىغاندا يەرلىك سىياسەت ۋە رېئاللىق بىلەن ئالاقىسى يوق . بۇ سىزگە شۇ شىركەتلەر ئېھتىياجلىق مۇتەخەسسىسلەرنى يەرلىك بىلىم بىلەن تەمىنلەش پۇرسىتى يارىتىپ بېرىدۇ.

3.5. شۇنىڭغا دىققەت قىلىڭكى ، يەرلىك شىركەتلەر ھۆكۈمەت ئورگانلىرى بىلەن تېخىمۇ قويۇق مۇناسىۋەت ئورنىتىشى ياكى ئۇنىڭغا تايىنىشى مۇمكىن ، بۇ ئارقىلىق ئۇلار بىلەن CSO نىڭ ئارىلىشىشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك خەتەرنى ئاشۇرۇۋېتىشى مۇمكىن.

3.6. مىسال خاراكتېرلىك مىساللارنى ئىشلىتىپ ، مۇمكىن بولغان ھەل قىلىش چارىلىرى ياكى ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن مىساللارنى بېرىڭ. بۇ مىساللار تورداشلارنىڭ كەچۈرمىشلىرىنى ئاساس قىلىشى كېرەك ، ئۇلار رىقابەت ياكى مەسىلىنى ھەل قىلىشنىڭ ئوخشىمىغان ئۇسۇللىرىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

<u>3-كۆرسەتمە:</u> ھازىرقى **eHRDD** ۋە **HRIA** جەريانلىرى بىلەن ئالاقىلىشىش ، ئۈچۈر مەنبەسى سۈپىتىدە مەسلىھەتلىشىش ۋە شىركەتنىڭ ھەرقايسى تەرەپلەردە ئىلگىرىلەش ئەھۋالىنى نازارەت قىلىش ئارقىلىق شىركەت ئۈچۈن كەم بولسا بولمايدىغان ۋە ئىشەنچلىك مەنبەگە ئايلىنىڭ. CAHRA مۇھىتىدا BHR سىياسىتىنى يولغا قويۇۋاتقان ئۈچۈر-ئالاقە شىركەتلىرى قەرەللىك توقۇنۇش ، خەتەر ۋە كىشىلىك ھوقۇق تەسىرىنى باھالاشنى ئۆز ئىچىگە ئالغان مەھسۇلات ۋە مۇلازىمەتكە قارىتا «كۈچەيتىلگەن» كىشىلىك ھوقۇقنى ئەستايىدىللىق بىلەن قانات يايدۇرۇشى كېرەك.

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

1. شىركەتنىڭ قاتنىشىش ئىستراتېگىيىسىنىڭ بىر قىسمى سۈپىتىدە بۇ جەريانلارغا مەنپەئەتدار سۈپىتىدە قاتنىشىش پۇرسىتى بېرىلسە ، سىز:

1.1. يەرلىك مەزمۇننىڭ مۇھىملىقى ۋە تېما مۇتەخەسسىسلىرىنىڭ رولىنى قوبۇل قىلىڭ. EHRDD نى ئۈستىگە ئالغان شىركەتلەر CAHRA غا مۇناسىۋەتلىك يەرلىك شارائىت ۋە شىركەتنىڭ مەھسۇلاتلىرى ۋە مۇلازىمىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك تەسىرلەر ھەققىدە تەجرىبە تەلەپ قىلىدۇ.

1.1.1. ئاممىۋى تەشكىلاتلار توقۇنۇشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ۋە خەتىرى يۇقىرى رايونلاردا يەرلىك ۋە رايونلۇق مۇتەخەسسىس بولالايدۇ ، شىركەتكە مەھسۇلات ۋە مۇلازىمەتنىڭ كۆنسېرى كەسكىنلىشىۋاتقان كرىزىسقا قانداق تۆھپە قوشىدىغانلىقى ياكى تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقى توغرىسىدا مەسلىھەت بېرىدۇ.

1.2. تەسىرگە ئۇچرىغان رايونلار ۋە يەرلىكلەر ، دۆلەت ئىچىدىكى قانۇنىي مەزمۇنلار ۋە مۇناسىۋەتلىك كىشىلىك ھوقۇق مەجبۇرىيەتلىرى ھەققىدە ئىشەنچلىك ئۇچۇر مەنبەسى ، تەھلىل ۋە چۈشەنچە سۈپىتىدە شىركەتلەر بىلەن ئاكتىپلىق بىلەن ئالاقىلىشىش ئارقىلىق ئىشەنچ تۇرغۇزۇڭ .

1.2.1. EHRDD ئېلىپ بارىدىغان گۇرۇپپىلاردا ئاكتىپ رول ئوينايدۇ. شىركەتلەر eHRDD سىستېمىسى بەرپا قىلغاندا ، توقۇنۇشقا سەزگۈرلۈك ئانالىزى ۋە كىشىلىك ھوقۇق تەسىرىنى باھالاش ئېلىپ بارغاندا ، كۆچلۈك يەرلىك ۋە رايون تەجرىبىسى بار ھەمكارلىق گۇرۇپپىسى قۇرۇشقا تىرىشىدۇ. ئۇلار ئىشەنچلىك CSO ھەمكارلاشقۇچىلىرىنى ئىزدەيدۇ!

1.2.2. EHRDD تەمىنلىگەن ھەر بىر باسقۇچتا مەنپەئەتدارلار قاتنىشىش ئۈچۈن تەمىنلىگەن كۆپ خىل پۇرسەتكە ئۇنۇملۈك قاتنىشىڭ ئىجابىي ۋە ئىشەنچلىك CSO ھەمراھىڭىز بولۇش سۈپىتىڭىز بىلەن رولىڭىزغا ئىشەنچ تۇرغۇزۇڭ. رەسمىي eHRDD جەريانىنىڭ سىرتىدىكى شىركەتلەر ئۈچۈن بايلىق سۈپىتىدە تەمىنلەڭ. بۇ بەلكىم ئۇلار ئوتتۇرىغا چىققان مەسىلىلەر ئۈچۈن «چاقىرىش» ياكى ئېھتىياجغا ئاساسەن ئىز قوغلاپ باھالاش ئېلىپ بېرىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ (مەسىلەن ، شىركەت ئىلگىرىكى تەۋسىيەلەرگە ئاساسەن ئەمەلىيەت ياكى سىياسەتتە ئۆزگەرتىش كىرگۈزگەندىن كېيىن).

1.2.3. قەرەللىك قاتنىشىش ۋە شىركەتنىڭ ئىچكى ئەترىتى بىلەن ھەمكارلىشىپ ، ئۇلارنىڭ ھازىرقى ئېھتىياجغا ياردەم بېرىش ئارقىلىق ئىشەنچىنى كۈچەيتىڭ. شىركەتلەرنىڭ كىشىلىك ھوقۇق مەجبۇرىيىتى ئۇلارنىڭ كرىزىسقا تاقابىل تۇرۇش مېخانىزمىنى قەرەللىك مۇستەقىل ئىقتىسادىي تەپتىش قىلىشقا بويسۇنۇشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ ، بۇ ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ كۆز قارىشى ئىشەنچلىك.

1.2.4. شىركەت ۋەكىللىرى ۋە باشقا ئالاقىدار تەرەپلەر بىلەن eHRDD جەريانلىرى ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن مەسلىھەتلىشىپ ، ئىشەنچىنى تېخىمۇ چىڭىتىڭ. پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئويلانغان ، سەممىي پىكىر-تەكلىپلەرنى بېرىش ۋە ئوتتۇرىغا قويۇلغان BHR مەسىلىسىدە تاشقى مەسلىھەتچىگە ئوخشاش ھەرىكەت قىلىش ئارقىلىق قاتنىشىش.

1.3. شىركەتنىڭ **eHRDD** رامكىسىنىڭ بارلىق باسقۇچلىرىدىكى جەريانلىرىنى ئاكتىپ نازارەت قىلىپ ، ئۇنىڭ ئىلگىرىلەش ئەھۋالىنى باھالاش ، ھۆججەت ۋە دوكلات قىلىش. بايقاش ۋە تەۋسىيەلىرىڭىزنى شىركەتكە ئىجابىي ھالدا يەتكۈزۈڭ ، مۇۋاپىق بولغاندا جاۋاب ۋە ھەل قىلىش چارىسىنى تەۋسىيە قىلىڭ. شىركەت بىلەن قۇرۇلغان ئىجابىي قاتنىشىش دەرىجىسىگە ئاساسەن ، ئاممىغا يېزىلەنگەن دوكلاتنى ئويلاڭ .

1.3.1. ئائىلە ئەھۋالىنىڭ ئۆزگىرىشىنى ھەل قىلىدىغان ئىستراتېگىيىلەرنى تەۋسىيە قىلىش ئارقىلىق ئاكتىپ ياردەم بىلەن تەمىنلەڭ .

1.3.2. ئەمەلىي تەۋسىيەلەرنى بېرىڭ ھەمدە بىر شىركەتنىڭ تىجارەت قىلىۋاتقان مەزمۇنىنى چۈشىنىڭ. تەۋسىيە قانچە كۆپ بولسا شۇنچە ياخشى قوبۇل قىلىنىدۇ. مەسىلەن ، توختام ياكى تاشقى ۋەدىلەرنىڭ شىركەتنىڭ كىشىلىك ھوقۇق مەسىلىسىنى ھەل قىلىش ئىقتىدارىغا ئاكتىپ ياكى سەلبىي تەسىر كۆرسىتىدىغان چەكلىمىلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغانلىقىنى ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ. بۇ جەھەتتە ئوچۇق-ئاشكارە تەشەببۇس قىلىش شىركەتنىڭ ھەرىكىتىنىڭ مۇداپىئەسى ياكى جاۋابكارلىقنى سۈرۈشتۈرۈشكە ياردەم بېرەلەيدۇ.

1.3.3. بۇ شىركەتنىڭ HRDD دىن ئۈچۈر ئېلان قىلىشىنى تەشەببۇس قىلىڭ ، بۇ ئۇلارنىڭ HRDD ئېلىپ بارغانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ ھەمدە باشقا شىركەتلەرنى ئىلھاملاندۇرىدۇ.

1.3.4. ئېلان قىلىنغان ئۇچۇرلار ھەققىدە ئىجابىي تەكلىپ بېرىڭ ۋە ياخشى تەجرىبىلەرنى ئورتاقلىشىڭ. شىركەتنىڭ باھالاشلىرىنىڭ ئېلان قىلىنىشى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ھەر قانداق خەتەرنى باھالىشىغا ياردەملىشىڭ.

1.3.5. شىركەتنىڭ مەھسۇلاتلىرى ، مۇلازىمىتى ، تىجارىتى ياكى لايىھىلىنىشىدىن كېلىپ چىققان يوشۇرۇن ياكى ئەمەلىي خەتەرلەر ھەققىدە تەھلىل ۋە چۈشەنچە بەرگەندە ، مەھەللىڭىزنىڭ ئاۋازى بولۇڭ .

1.3.6. پەۋقۇلئاددە ئەھۋال ئاستىدا ، ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ قىسمەن ياكى تولۇق بازاردىن چىقىشى مۇۋاپىق بولغان ۋاقىتتا ، ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرىنىڭ توقۇنۇش ۋە خەتەرنى باھالاشقا تۆھپە قوشۇش ئارقىلىق مەسئۇلىيەتچان چېكىنىشكە قولايلىق بولۇشى مۇمكىن.

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

2. بۇنىڭ ئورنىغا ، شىركەت **eHRDD** جەريانلىرى ۋە ئەتراپىدىكى ئەھمىيەتلىك ئارىلىشىش پۇرستى كەمچىل بولسا ، ئۆزىگىزنىڭ سايىسى ياكى جەمئىيەت بىپەكچىلىكىدىكى كىشىلىك ھوقۇق تەسىرىنى باھالاشنى ئويلىشىپ ، شىركەت ۋە ئاۋام تاماشىبىنلىرى ئۈچۈن مۇستەقىل تەھلىل يۈرگۈزۈڭ .

2.1. پەقەت مۇشۇ مەقسەت ئۈچۈن بارلىققا كەلگەن ئالاھىدە مودېل ، مېتودولوگىيە ۋە قىلىپلاردىن پايدىلىنىڭ ، بولۇپمۇ جەمئىيەت رەھبەرلىك قىلغان تېخنىكىدىكى ھوقۇق تەسىرىنى باھالاشCAHRA تەگشىكى ئۈچۈن لايىھەلەنگەن سانائەت **[CLARITI).](#)** (

2.2. باشقا HRIA دىن پايدىلىنىپ ، شىركەتنىڭ ھەرىكىتى ، مۇلازىمىتى ياكى باھالاشقا تاللانغان مەھسۇلاتلارنىڭ ئەمەلىي ۋە يوشۇرۇن پايدىسىز تەسىرىنى مۇستەقىل باھالاڭ .

2.3. ، شىركەتنىڭ ھەرىكىتى ، مۇلازىمىتى ياكى تەتقىق قىلىنغان مەھسۇلاتنىڭ تەسىرىگە مۇناسىۋەتلىك پايدىلىق ئۇچۇرلار ، چۈشەنچىلەر ۋە تەھلىللەرنى ھاسىل قىلىڭ .

2.3.1. توقۇنۇش ياكى كرىزىس

2.3.2. ئاپەتكە ئۇچرىغان نوپۇسنىڭ كىشىلىك ھوقۇقى

2.3.3. سايلام جەريانى قاتارلىق پۇقرالارنىڭ نۇتۇقىغا بولغان تەسىرى ۋە

2.3.4. خىزمەتچىلەرگە بولغان تەسىرى ۋە ئۈچىنچى تەرەپ ھۆددىگەرلىرىنىڭ مەسئۇلىيىتى.

4-كۆرسەتمە : ئوخشاش نىشان ۋە نىشانغا ئىگە شىركەت سىرتىدىكى مەنپەئەتدارلار ئارا ئىتتىپاقلىق ئورنىتىش ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش. ئوخشاش پىكىردىكى ئاممىۋى تەشكىلاتلار ئارىسىدا تور بەرپا قىلىڭ ۋە باشقا ئالاقىدار تەرەپلەر بىلەن ئالاقىلىشىپ ، شىركەتنىڭ ھەرىكىتىنى ئورتاق تەشەببۇس قىلىڭ. ساندا كۈچ بار! CSO لار ئارىسىدا پارچىلىنىش ۋە ماسلاشماسلىق ئۇنۇملۇك تەشۋىقاتتىكى مۇھىم توسالغۇ. ئۇ پۇقرالار جەمئىيىتىنىڭ ئارىلىشىش ئۇنۇمىنى تۆۋەنلىتىپلا قالماستىن ، ئوخشىمىغان ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ مۇھىم نۇقتىسى توقۇنۇشقانغا ئوخشاش ، ياكى ئۆز-ئارا ئوچۇق-ئاشكارە جىددىيلەشكەنگە ئوخشاش ، ھالقىما مەقسەتتە ئىشلەش خەۋپىگە دۇچ كېلىدۇ. ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرى ھەمىشە گۇرۇپپىلاردىكى مەنپەئەتدارلار بىلەن كۆرۈشىدۇ ، COS لار ئارىسىدا كوللېكتىپ ماسلىشىشنى تەلەپ قىلىپ ، ئۇلارنىڭ تەشۋىقات كۆن تەرتىپىنىڭ تەسىرى ۋە ئۇنۇمىنى ئەڭ يۇقىرى چەككە يەتكۈزۈشنى تەلەپ قىلىدۇ.

1. شىركەت بولمىغان مەنپەئەتدارلار تور ، ئىتتىپاق قۇرغاندا ياكى ماسلاشتۇرغاندا ئالاقىلىشىش ئۈچۈن كەڭ ۋە كەڭ قورساقلىق بىلەن ئويلاڭ. ئۇ تەشۋىقات گۇرۇپپىلىرى ۋە ئوخشاش پىكىردىكى CSO دىن باشقا ، ئاكادېمىكلار ۋە پايچېكلارغا ئوخشاش ئارتىسلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ ، ئۇلار ئاز دېگەندە سىزنىڭ تەشكىلاتىڭىز بىلەن ئوخشاش نىشان ۋە نىشاننى ئورتاقلىشالايدۇ.
2. ماسلاشتۇرۇش ۋە تەشكىللەش : ئاممىۋى تەشكىلاتلار ۋە ئۇلارنىڭ ئىتتىپاقداشلىرى ئاۋام ۋە ئۇلار ۋەكىللىك قىلغان تەسىرگە ئۇچرىغان مەھەللىلەردىن كەلگەن بىرلەشمە ۋە توردىكى باشقا ئاممىۋى تەشكىلاتلار بىلەن ھەمكارلىشىپ ، ئۆزلىرىنىڭ تەجرىبىسى ۋە تەشۋىقاتلىرىنىڭ تەسىرىنى زور دەرىجىدە كۈچەيتەلەيدۇ .
3. باشقا ئاممىۋى تەشكىلاتلار ۋە ئالاقىدار تەرەپلەر بىلەن ماسلىشىش سىزنىڭ بارلىق مەسىلىلەردە بىرلا ئاۋاز چىقىرىشىڭىز كېرەكلىكىدىن دېرەك بەرمەيدۇ.

3.1. بىر قاتار قانۇنلۇق كۆز قاراشلارنى تەشەببۇس قىلىش مۇمكىن . مۇھىمى ئالدىن ماسلىشىپ ، شىركەت بىلەن كۆرۈشۈشتىن ئىلگىرى كوللېكتىپ تەرىپىدىن ئۇسۇل ياكى تەكتىلەش پەرقىنىڭ ئېنىقلىنىشى ۋە باشقۇرۇلۇشىغا كاپالەتلىك قىلىش.

3.2. CSO گۇرۇپپىلىرى ئارىسىدىكى پىكىر ۋە ئىشەنچىنىڭ كېلىشەلمەسلىكى ۋە / ياكى بىخەتەرلىك خەۋپى باغلانغان ئەھۋال ئاستىدا ، شىركەتكە ئوخشىمىغان گۇرۇپپىلار بىلەن ئايرىم ئالاقىلىشىشنى تەۋسىيە قىلىش ئەۋزەل .

4. بىرلەشمە ۋە تور ئارقىلىق كۈچنى ماسلاشتۇرۇش نۇرغۇن پايدىلىق ئۈنۈملەرگە ئىگە ، مەسىلەن:

4.1 چەكلىك سىغىمى ۋە بايلىقىدىن پايدىلىنىپ ، ئۇلارنىڭ كوللېكتىپ ھەرىكەت دائىرىسىنى ئەڭ زور دەرىجىدە كېڭەيتىش.

4.2 يەككە **CSO** تەجرىبىسىدىن ئىستراتېگىيىلىك پايدىلىنىپ ، گۇرۇپپىنىڭ تەشۋىقات خىزمىتىنىڭ دائىرىسى ۋە تەسىرىنى ئەڭ زور دەرىجىدە ئاشۇرۇش.

4.3 بىر گەۋدىلەشتۈرۈلگەن قارالمىلارنى تەرەققىي قىلدۇرۇشىغا يول قويۇش ، بۇنىڭ بىلەن شىركەتلەر بىلەن تېخىمۇ ئۈنۈملۈك ئارىلىششقا قۇلايلىق يارىتىپ ، ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ شىركەت نۇقتىسىدىن ئارىلىششىنى ئاسانلاشتۇرىدۇ.

4.4 ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ چوڭ كەسىپداشلىرىنىڭ بايلىقى كەمچىل بولغان كىچىك شىركەتلەر بىلەن ھەمكارلىشىپ ، كېيىنكىلەر تەرەققىي قىلغان تەجرىبە ۋە ئەڭ ياخشى تەجرىبىلەرنى ئورتاقلىشالايدۇ .

ئىككىنچى قىسىم :قورالىلىق تالاش-تارتىش

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

تونۇشتۇرۇش

قوراللىق توقۇنۇش ياكى كرىزىسنىڭ باشلىنىشى ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرى ۋە ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ تىجارەت ئۇسۇلىغا زور تەسىر كۆرسىتىدۇ. ئۇ يەنە بىر قاتار كۆرۈنەرلىك ئۇسۇللار بىلەن شىركەتلەر بىلەن بولغان ئالاقىلىشىش مەنزىرىسىنى ئۆزگەرتىدۇ. ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ مۇناسىۋەتلىك خەتەرنىڭ يۇقىرىلاپ كەتكەنلىكىنى بىلىشى ۋە ئۇلارنى ئازايتىش ياكى ئۇنىڭدىن ساقلىنىش ئۈچۈن تەدبىر قوللىنىشى ئىنتايىن مۇھىم. بىر تەرەپتىن ، شىركەت خادىملىرى ياكى CSO ئەزالىرىنىڭ قوراللىق توقۇنۇشقا قاتناشقان ياكى ھېس قىلغانلىرى ئۇلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە ئېغىر ئاقىۋەتلەرنى ئېلىپ كېلىپ ، خەتەرنى باھالاشنى كۆچەيتىشنى تەلەپ قىلىدۇ . يەنە بىر جەھەتتىن ئېيتقاندا ، سودا ۋە كىشىلىك ھوقۇق (BHR) نىڭ قىلىپلاشقان رامكىسى ئىچكى ياكى خەلقئارالىق قوراللىق توقۇنۇش جەريانىدا ئۆزگىرىپ ، [خەلقئارا ئىنسانپەرۋەرلىك قانۇنى (IHL)] نىڭ ئۇرۇشۇۋاتقان پارتىيەلەرگە قوللىنىلىشىنى ئېتىراپ قىلىدۇ ، بۇ پاكىت ئۇچۇر شىركەتلىرى ۋە ئۇلار بىلەن ئالاقىلىشىشنى خالايدىغان ئاممىۋى تەشكىلاتلارنىڭ قانداق ھەرىكەت قىلىدىغانلىقىغا مۇھىم تەسىر كۆرسىتىدۇ. بولۇپمۇ بارلىق ئالاقىدار تەرەپلەرنىڭ «كۈچەيتىلگەن» كىشىلىك ھوقۇق تېگىشلىك تىرىشچانلىقى (eHRDD) نى يولغا قويغاندا ، IHL نىڭ مۇناسىۋەتلىك خەلقئارالىق ئۆلچەملەر توغرىسىدىكى مۇلاھىزىلەرنى قانداق شەكىللەندۈرىدىغانلىقىنى چۈشىنىشى ئىنتايىن مۇھىم. قوراللىق توقۇنۇش ئارقا كۆرۈنۈشىدە شىركەتلەر بىلەن ئالاقە قىلماقچى بولغان ئاممىۋى تەشكىلاتلار مەنپەئەتىنى ئىلگىرى سۈرۈش ۋە قوغداشنى مەقسەت قىلغان تەسىرگە ئۇچرىغان جەمئىيەتلەر بىلەن بىللە ئۇلارنىڭ بىخەتەرلىكىنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇشى كېرەك. ئوخشاشلا ، بۇ ئارقا كۆرۈنۈشتە ، توقۇنۇش سەزگۈرلۈكىنى تەھلىل قىلىش eHRDD - نىڭ پەرقلەندۈرۈش تەركىبىي قىسمى ئالاقىدار تەرەپلەرنىڭ قاتنىشىش جەريانىدا تېخىمۇ مۇھىم ئورۇنغا ئۆتىدۇ.

قوراللىق توقۇنۇش يۈز بەرگەن ئەھۋالدىمۇ ، ئالدىنقى بۆلەكتە كۆرسىتىلگەن نۇرغۇن يېتەكچى پىكىرلەر يەنىلا مۇناسىۋەتلىك بولىدۇ ، مەسىلەن CSO ئالاقىسىنى ماسلاشتۇرۇشنىڭ مۇھىملىقى (1-قىسىم: يېتەكچى 4) كەسپىي ۋە شەخسىي مۇناسىۋەتنى يېتىلدۈرۈش (1-قىسىم: يېتەكچى 2) ئىشەنچ تۇرغۇزۇش تەدبىرلىرىنى قوللىنىش (1-قىسىم: يېتەكچى 3) ئالاقىلىشىش ئۈچۈن ئورتاق تىل تېپىش (بىرىنچى قىسىم: يېتەكچى 3.4). مۇشۇنىڭغا ئاساسەن ، بۇ قىسىمدا قوراللىق توقۇنۇش جەريانىدا ئۆزگىچە ياكى تېخىمۇ مۇھىم بولغان **CSO** ئارىلىشىشىنىڭ ئۆلچەملىرى گەۋدىلەندۈرۈلىدۇ .

<u>كۆرسەتمە</u> : ئاممىۋى تەشكىلاتلار توقۇنۇشنىڭ كەسكىنلىشىشىگە تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن ، ئۇلارنىڭ ئەزالىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بىخەتەرلىك كېلىشىمنامىسىنى ماسلاشتۇرۇشى ۋە كۈچەيتىشى كېرەك. ئوخشاش ئۇسۇلدا ، قوراللىق توقۇنۇشتا ھەرىكەت قىلىۋاتقان ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرىنىڭ مەھسۇلاتلىرى ۋە مۇلازىمىتىنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ئابونتلار ۋە جەمئىيەتلەرنىڭ بىخەتەرلىكىنى باھالايدۇ ۋە ئىلگىرى سۈرىدۇ.

1. **CSO** ئەزالىرىنىڭ بىخەتەرلىكى ، ئۇل ئەسلىھەلىرى ۋە تەشكىللىگۈچىلەرنىڭ بىخەتەرلىكىنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇپ ، ئۇلارنى قوغداش تەدبىرلىرىنى يولغا قويۇڭ.**ICRC** مەھكىمىسى قوراللىق توقۇنۇش جەريانىدا ئاممىۋى تەشكىلاتلارنى تەۋسىيە قىلىدۇ :
   1.1. ئۇلار توپلىغان ۋە بىر تەرەپ قىلىدىغان سانلىق مەلۇماتلارنى قوغداش ئۈچۈن كۈچلۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىدۇ ، ئۇلار IT سىستېمىسى ۋە مەشغۇلاتىغا قارشى رەقەملىك تەھدىتكە ئىچكى تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارىنى بەرپا قىلىشى كېرەك.
   1.2. ئۇلارنىڭ تىجارىتى ۋە ئىناۋىتىگە تەسىر يەتكۈزىدىغان زىيانلىق ئۇچۇرلارنىڭ نىشانى بولۇشقا تەييارلىق قىلىڭ ھەمدە تور ۋە تور سىرتىدا مۇۋاپىق جاۋاب بېرىشكە تەييارلىق قىلىڭ .
   1.3. تىجارىتىدىكى پۇقرالارغا زىيانلىق ئۇچۇرلارغا جاۋاب قايتۇرۇش
   1.4. 3-يېتەكچى ئىنفرادا كۆرسىتىلگەندەك ، قوراللىق توقۇنۇشتا قوللىنىلىدىغان پۇقرالارنى ، بولۇپمۇ رەقەملىك مۇلازىمەت بىلەن تەمىنلەيدىغان شىركەتلەر ئارىسىدا قوللىنىلىدىغان پۇقرالارنى قوغداش توغرىسىدىكى خەلقئارا ئۆلچەمگە بولغان تونۇشنى ئۆستۈرۈش كېرەك .

<u>2-كۆرسەتمە</u> : قوراللىق توقۇنۇشتا ھەرىكەت قىلىۋاتقان شىركەتلەرنىڭ «كۈچەيتىلگەن» كىشىلىك ھوقۇقنى ئەستايىدىللىق بىلەن قانات يايدۇرۇشنى جەزملەشتۈرۈلۈڭ ياكى تەشەببۇس قىلىڭ ، بۇ يەرلىك مۇتەخەسسىسلەر تەرىپىدىن ئۇقتۇرۇلغان بولۇپ ، ئۇلار شىركەتنىڭ توقۇنۇشقا بولغان سەزگۈرلۈك ئانالىزى ، خەتەرنى باھالاش ۋە باشقا جەريانلارنى مۇۋاپىق ئۇقتۇرالايدۇ. ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرىنىڭ مەھسۇلاتلىرى ۋە مۇلازىمىتى ، بولۇپمۇ رەقەملىك سۇپىلار قوراللىق توقۇنۇش جەريانىدا پۇقرالارغا زىيان يەتكۈزۈشتە مۇھىم رول ئوينايدۇ ، مەسىلەن زىيانلىق ئۇچۇرلارنىڭ تارقىلىشى ياكى نازارەت قىلىش ئارقىلىق. بۇنىڭغا ئاساسەن ، بۇ شىركەتلەر ئەڭ ياخشىسى CSO نىڭ قوللىشى بىلەن بۇ خىل خەتەرنى توغرا باھالاش ئۈچۈن قوشۇمچە تەدبىر قوللىنىشى كېرەك. بۇ ئارقا كۆرۈنۈشتە ، ئۇچۇرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرىنىڭ تەرتىپى ۋە ئەمەلىيىتى IHL ۋە كىشىلىك ھوقۇق ئۆلچىمىگە ماس كېلىشى كېرەك.

1. شىركەتلەرنىڭ كىشىلىك ھوقۇقلا ئەمەس ، خەلقئارا ئىنسانپەرۋەرلىك قانۇنى (**IHL**) ئۆلچىمى بىلەن **eHRDD** سىياسىتىنىڭ بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىڭ.

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

1.1. شىركەتلەرنى تېز سۈرئەتتە **eHRDD** ئېلىپ بېرىپ ، كىشىلىك ھوقۇق ۋە IHL غا ئەمەلىي ياكى مۆلچەرلىگىلى بولىدىغان سەلبىي تەسىرلەرنى بايقاش ۋە ئازايتىشقا ئىلھاملاندۇرۇش.
1.2. ئۆلچىمىنىڭ قوراللىق توقۇنۇش ئارقا كۆرۈنۈشىدە ئۆز-ئارا تەسىر كۆرسىتىشىنى چۈشىنىشى ، ئۇلارنىڭ شىركەتتىكى كەسپداشلىرى بىلەن تېخىمۇ ياخشى ئالاقىلىشىشى كېرەك.
1.3. زىددىيەتنىڭ سەزگۈرلۈك ئانالىزى شىركەتلەرنىڭ توقۇنۇشنىڭ كۈچىيىشىنى ئالدىن مۆلچەرلىيەلەيدىغانلىقى ۋە بۇ خىل كەسكىنلىشىشنىڭ قوللىنىلىدىغان قائىدە رامكىسى ۋە eHRDD جەريانلىرىغا كۆرسىتىدىغان تەسىرىنى كۆرسىتىدۇ. چېكىدىن ئاشقان ئەھۋاللار ، ئەڭ ياخشىسى CSO كىرگۈزۈش ۋە يەرلىك تەجرىبە.
1.4. ئاممىۋى تەشكىلاتلار بۇ خىل ئەھۋاللارنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ۋە ئۇلارنىڭ شىركەتنىڭ BHR سىياستى ۋە ئەمەلىيىتىگە كۆرسىتىدىغان تەسىرى بىلەن ئۇچۇر ئالاقە تورى شىركەتلىرى بىلەن ئالاقىلىشىشقا تەييارلىق قىلىشى ھەمدە ئاكتىپلىق بىلەن تىرىشىشى كېرەك.
1.5. بۇنى قىلىشنىڭ بىر ئۇسۇلى كىرىزىس مەزگىلىدە ھەرىكەتلىنىدىغان «ئويمىچىلىق» سىياستىنىڭ تەرەققىياتىغا ياردەم بېرىش . شىركەتلەرنىڭ سىياستى ۋە ئۆلچىمى ئىنتايىن چېكىدىن ئاشقان مەشغۇلات مۇھىتى ئۈچۈن لايىھەلەنگەن بولۇپ ، كىرىزىس ياكى قوراللىق توقۇنۇشلاردا ئىجرا قىلىنغاندا ئۇلارنى زىيانلىق ياكى پايدىسىز قىلىپ قويىدۇ.

2. **EHRDD** جەريانىنىڭ ھەر بىر باسقۇچىدا جىددىي ئەھۋال تەلەپ قىلىدىغان شىركەتلەرگە ياردەم قىلىڭ. شۇنى چۈشىنىش كېرەككى ، كىرىزىس ۋەزىيىتىدە شىركەتلەر بىر تەرەپتىن BHR ۋە خەلقئارالىق پرىنسىپلارنى ئىلگىرى سۈرۈش ، يەنە بىر تەرەپتىن بۇ پرىنسىپلارغا زىت بولغان يەرلىك قانۇن ۋە ياكى ھۆكۈمەت بۇيرۇقلىرىغا بويسۇنۇش ئوتتۇرىسىدا جىددىيلىككە دۇچ كېلىشى مۇمكىن. بولۇپمۇ ھەربىي ھەرىكەت ياكى ئىچكى مالىمانچىلىق شىركەت خادىملىرى ، ئۇل ئەسلىھە ۋە مەشغۇلاتلارنىڭ بىخەتەرلىكىگە تەھدىت سالغان ئەھۋال.
2.1. توقۇنۇشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان رايونلاردا ، بولۇپمۇ قوراللىق توقۇنۇشتا مەشغۇلات قىلغاندا ، خادىملىرى ، ھۆددىگەرلىرى ۋە تەمىنلىگۈچىلەرنىڭ بىخەتەرلىكىنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويىدۇ .
2.2. مۇۋاپىق بولغاندا IHL شۇنداقلا كىشىلىك ھوقۇق قائىدىسىنى ئويلاشقان سىياسەت ۋە ئەمەلىيەتنىڭ تەرەققىياتىغا ياردەملىشىڭ. شىركەتلەرنىڭ ئەھۋال ئاستىدا سىياسەت لايىھىلەش ۋە ئىجرا قىلىشتا ئوچۇق-ئاشكارە مەشغۇلات قىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىڭ. شىركەتلەرنى ھەر قانداق سىياسەت ئۆزگىرىشىنى ئېنىق ئوتتۇرىغا قويۇشقا ۋە بۇ ئۆزگىرىشلەرنى ئاشكارا يەتكۈزۈشكە ئىلھاملاندۇرۇڭ.
2.3. شىركەتلەرنىڭ ئوچۇق-ئاشكارە بولۇشىنى ۋە ھۆكۈمەتنىڭ ئابونتلارنىڭ سانلىق مەلۇماتلىرىغا بولغان تەلىپى ، كۆزىتىش تەدبىرلىرىنى قوللىنىشى ، تەكشۈرۈشى ياكى زىيانلىق ئۇچۇرلارنى تەشۋىق قىلىشى ، شۇنداقلا شىركەتنىڭ ئىنكاسى قاتارلىق پۇقرالارغا پاسسىپ تەسىر كۆرسىتىدىغان تەلەپلىرىنى ئاشكارىلىشىنى تەلەپ قىلىڭ.

3. ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرىگە ئۇلارنىڭ سۈپىلىرى ، مۇلازىمىتى ياكى مەھسۇلاتلىرىنىڭ كىشىلىك ھوقۇق ۋە **IHL** دەپسەندىچىلىكىگە تۆھپە قوشۇشىنىڭ ئالدىنى ئېلىشنى تەۋسىيە قىلىڭ ھەمدە كىشىلىك ھوقۇق ياكى **IHL** دەپسەندىچىلىكىنى ئىلگىرى سۈرىدىغان ، ۋەدە بەرگەن ياكى تۆھپە قوشقان ئابونتلارنى ئەيىبلەش. شىركەتلەر پۇقرالارنى تور ۋە باشقا ھەربىي ھەرىكەتلەرنىڭ مۆلچەرلىگۈسىز زىيانلىرىدىن قوغداش رولىنى ئوينايدۇ ۋە قىلىشى كېرەك. ئاممىۋى تەشكىلاتلار شىركەت مەنپەئەتدارلىرىنىڭ IHL نىڭ قوللىنىشچان پرىنسىپلىرى ، بولۇپمۇ ھەربىي ۋە پۇقرالارنىڭ نىشانىنى پەرقلەندۈرۈشنى ئاساس قىلغان پەرقلەندۈرۈش پرىنسىپى بىلەن تونۇشۇشىغا ياردەم بېرىشتە رول ئوينايدۇ ۋە قىلىشى كېرەك . مەسىلەن ، ئاممىۋى تەشكىلاتلار شىركەتلەرنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ مال-مۈلۈك ۋە خادىملىرى ۋە باشقا پۇقرالارنى قوغداش تەدبىرلىرىنى قوللىنىشىغا ياردەم بېرىشى ۋە ياردەم بېرىشى كېرەك:
3.1. ئېھتىياتسىزلىقتىن ئەمما بىۋاستە ئۇرۇشقا قاتنىشىش ، بۇ IHL قوغداشنىڭ يوقىلىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ.
3.2. پۇقرالارغا خەۋپ يەتكۈزىدىغان ياكى زىيان سالىدىغان ئۇچۇرلارنىڭ تارقىلىشى (دېزىنفىنسىيەنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ)
3.3. پۇقرالارنىڭ ئۇل ئەسلىھەلىرىگە بولغان تور ھۇجۇمىنى ئاجىزلاشتۇرۇش ياكى مۇھىم مۇلازىمەت بىلەن تەمىنلەش
3.4. توقۇنۇشۇۋاتقان تەرەپلەرنىڭ نىشانلىق ئېلان قاتارلىق شەخسىي سانلىق مەلۇماتلارنى ئىگىلەيدىغان سودا رەقەملىك نازارەتچىلىكىدىن پايدىلىنىش.
3.5. ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرى ۋە ئىنسانپەرۋەرلىك تەشكىلاتلىرى چوقۇم ئورتاق تىرىشىپ ، قوراللىق توقۇنۇش جەريانىدا بۇ خىل رەقەملىك تەھدىتلەرنى ئېنىقلاپ ، ئۇلارنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئېھتىياجغا قاراپ يېڭىلىق يارىتىشى كېرەك.

4. ئۇلارنىڭ **eHRDD** سىياستىدە ئىجابىي تەكلىپ-پىكىرلەر بىلەن ئالاقىلىشىڭ ، بولۇپمۇ **IHL** قوغداشقا مۇناسىۋەتلىك . قوراللىق توقۇنۇش جەريانىدا eHRDD جەريانلىرىنى ئۈنۈملۈك CSO نازارەت قىلىشنىڭ نەتىجىسى ، IHL ئۆلچىمى ۋە پرىنسىپلىرىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئۇچۇر-ئالاقە شىركەتلىرى ئۈچۈن ئاكتىپ ئىنكاس قايتۇرۇش ھاسىل قىلىش. مەسىلەن ، ئەگەر بىر شىركەتنىڭ تەسىرىنى باھالاشتا IHL قوغداشنى ئاساس قىلغان مۇھىم كىرگۈزۈشلەر كەمچىل بولسا ياكى بۇ جەھەتتە ئۇلارنى ئازايتىش يېتەرلىك بولمىسا ، ئاممىۋى تەشكىلاتلار بۇ ساھەدىكى ياخشىلىنىشنى تەۋسىيە قىلالايدۇ ۋە قوللايدۇ. بۇنداق قىلىش ئۈچۈن ، **CSO** لار:
4.1. شىركەتنىڭ **eHRDD** پائالىيىتى ۋە باھالىشىنى نازارەت قىلىش

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

4.2. قورالliق توقۇنۇش جەريانىدا تېخنىكىسنى ئىشلىتىشۋاتقان ۋە بولۇپمۇ قالايمىقان ئىشلىتىۋاتقان ئۇسۇللىرىنى ئېنىقلاپ ۋە ئاگاھلاندۇرۇپ ، ئۇلارغا IHL ۋە كىشىلىك ھوقۇق قائىدىسىگە خىلاپلىق قىلىش ئېھتىماللىقى بارلىقىنى ئۇقتۇردى.

4.3. ئۇرۇش قىلغۇچىلارنىڭ ، بولۇپمۇ ھۆكۈمەتنىڭ قىلمىشىنىڭ كىشىلىك ھوقۇق ۋە IHL قوغداشقا پاسسىپ تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان ماتېرىياللارنى تەييارلاڭ .

4.4. قوراللىق توقۇنۇش جەريانىدا ئۇلارنىڭ مال-مۈلۈك ۋە خادىملىرىنىڭ رولى ۋە ئورنىنىڭ كىشىلىك ھوقۇق ۋە **IHL** خەترىنى باھالىشىغا ياردەم بېرىدۇ .

4.5. ھۆكۈمەتنىڭ قانۇنلۇق بەلگىلىمىلىرىگە ماس كېلىدىغان ، ئەمما ئىمكانقەدەر كىشىلىك ھوقۇق ۋە ئىنسانپەرۋەرلىك قانۇنىنى مەركەز قىلغان ئىجادىي ھەل قىلىش چارىلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇڭ .

<u>3-كۆرسەتمە</u> : شىركەتلەر بىلەن قوراللىق توقۇنۇش ۋە كرىزىس ۋەزىيىتىدە باراۋەر ، ئادىل ۋە ئىزچىل مەشغۇلات ئېلىپ بېرىشنى تەشەببۇس قىلىپ ، پارتىيەۋىلىك كۆرۈنۈشتىن ساقلىنىش ياكى پارتىيەۋىلىك ئورنىنى قوللايدىغان دەپ قارىلىشنى تەشەببۇس قىلىش. قوراللىق توقۇنۇش يۈز بەرگەن ئەھۋال ئاستىدا تىجارەت قىلىۋاتقان ئۈچۈر-ئالاقە شىركەتلىرى ئۇلار تەمىنلىگەن مۇلازىمەتنىڭ خىزمەتچىلىرىنىڭ بىۋاستە ئۇرۇشقا قاتناشقان بولۇشى مۇمكىنلىكىنى ، شىركەتنىڭ خادىملىرى ياكى مال-مۈلۈكلىرىنىڭ قانۇنلۇق ھالدا ھەربىي نىشان سۈپىتىدە لاياقەتلىك ياكى ئەمەسلىكىنى چۈشىنىشى كېرەك.

1. توقۇنۇش جەريانىدا ئۈچۈر-ئالاقە شىركەتلىرى بىلەن ئالاقە قىلغاندا ، ئاممىۋى تەشكىلاتلار ئىمكانقەدەر تەدبىر قوللىنىپ ، بىۋاستە ئۇرۇشقا قاتنىشىش ياكى پۇقرالارغا زىيان يەتكۈزۈشتىن ساقلىنىشنى تەۋسىيە قىلىشى كېرەك. شىركەتلەر بۇنى قىلالايدۇ:
   1.1. سانلىق مەلۇمات ۋە خەۋەرلىشىش ئۇل ئەسلىھەلىرىنى پۇقرالار ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان بۆلەكلەرگە بۆلۈپ ، ئۇلارنىڭ مۇلازىمىتى ۋە ئۇل ئەسلىھەلىرىنى نازارەت قىلىپ ، دۈشمەنلىشىشكە ۋە ئۇنىڭ پەيدا بولۇشىدىن ساقلىنىدۇ.
   1.2. سودا ياكى باشقا سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن قوللىنىلغان تەدبىرلەرنىڭ پۇقرالارنىڭ ئاساسىي ئېھتىياجىنى قاندۇرۇش ئۈچۈن زۆرۈر بولغان داۋالاش مۇلازىمىتى ، ئىنسانپەرۋەرلىك پائالىيىتى ياكى باشقا مۇلازىمەتلەرنىڭ ئىقتىدارى ، ئاسراش ۋە بىخەتەرلىكىگە توسقۇنلۇق قىلماسلىقىغا كاپالەتلىك قىلىش
   1.3. كىشىلىك ھوقۇق ۋە **IHL** تەھدىتى ۋە دەخلى-تەرۇزغا ئۇچرىغان گەۋدىلىك ، كۆلەم ۋە دائىرىگە ئاساسەن شىركەت بايلىقىنى تەقسىملەشنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇش.
2. پۇقرالار جەمئىيىتى شىركەتلەرنىڭ كرىزىس ۋە زىددىيەتلەرگە قېلىپلاشقان ۋە ئىزچىل ئىنكاس قايتۇرۇشىنى ئۈمىد قىلىدۇ. ئاممىۋى تەشكىلاتلار شۇڭا شىركەتلەرنىڭ كرىزىس مەزگىلىدە مۇلازىمەت ۋە مەھسۇلاتلىرىنىڭ خەۋپى ۋە پايدىسىز تەسىرىنى سىستېمىلىق ۋە باراۋەر بىر تەرەپ قىلىش ئۈمىدىنى گەۋدىلەندۈرۈشى كېرەك.
3. ئاممىۋى تەشكىلاتلار يەنە شىركەتنىڭ يېقىنقى رايونلاردىكى يېقىنقى توقۇنۇشلارغا ئادىل ۋە ئۆلچەملىك ئىنكاس قايتۇرغانلىقىنى چۈشىنىشى ۋە مۇشۇنىڭغا ئوخشاش ھەرىكەتلەرنى تەشەببۇس قىلىشى كېرەك.

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

4-كۆرسەتمە: قورااللىق توقۇنۇش يۈز بەرگەن ۋاقىتلاردا **eHRDD** رامكىسى ئىچىدە يۈز بەرگەن ياكى يۈز بەرمىگەنلىكى بىلەن شۇغۇللىنىدىغان شىركەتلەر بىلەن ئەھمىيەتلىك ، بىۋاستە ۋە ماس قەدەمدە ئالاقىلىشالايسىز.

1. مەيلى قانداق مەزمۇن بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئۆزىڭىزنى داۋاملىق ئالاقىلىشىڭ. كرىزىس ياكى قورااللىق توقۇنۇش يۈز بەرگەندە ، شىركەتلەر دەرھال يەرلىك ۋە رايونلۇق كىشىلىك ھوقۇق مۇتەخەسسىسلىرى ، ئاممىۋى تەشكىلاتلار ۋە باشقا ئالاقىدار تەرەپلەر بىلەن ئالاقىلىشىپ ، شىركەتنىڭ پائالىيىتى ۋە كرىزىس تەدبىرلىرىنىڭ تەسىرگە ئۇچرىغان جەمئىيەتكە كۆرسىتىدىغان تەسىرى ھەققىدە مەسلىھەت بېرىدۇ ۋە نازارەت قىلىدۇ.
   1.1. ساقلاپ تۇرماڭ! بىرىنچى قەدەمنى بېسىڭ ھەمدە بىۋاستە قوللىنىڭ.
   1.2. مەۋجۇت مۇناسىۋەتلەردىن پايدىلىنىپ ، تەكشۈرۈپ بېقىڭ.
   1.3. شىركەت خىزمەتچىلىرىدىن ئۇنۇملۇك ئارىلىششىقا يېتەكچىلىك قىلىشنى سوراڭ .
2. دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى توقۇنۇش رايونلىرىدا ھەرىكەت قىلىدىغان **ICRC** بىلەن ئالاقە ئورنىتىشنى ئىزدەڭ. بۇ مۇتەخەسسىسلەر تەشكىلاتى سىزگە IHL دىكى مەجبۇرىيىتى ۋە تىجارەتتىكە مۇناسىۋەتلىك شىركەتلەر بىلەن قانداق قىلغاندا تېخىمۇ ياخشى ئالاقىلىشىش ھەققىدە يېتەكچىلىك بىلەن تەمىنلىشى مۇمكىن.
3. باشقا ئاممىۋى تەشكىلاتلار بىلەن ھەمكارلىق ئورنىتىپ ، كرىزىس مەزگىلىدە شىركەتلەر بىلەن ھەمكارلىشىڭ ۋە تەشەببۇسلىرىڭىزدا بىرلىككە كەلگەن ئالدىنقى سەپنى ئوتتۇرىغا قويۇڭ.
4. قاتنىشىش ئۈچۈن يېڭىلاش / تەلەپلەرنى نازارەت قىلىش ئۈچۈن مەخسۇس ئالاقە قانىلى قۇرۇشنى ئويلاڭ.
   4.1. شىركەتلەر يەنە نۆۋەتتىكى ئەھۋال ۋە شىركەتنىڭ ئاقىۋەت تەدبىرلىرى ۋە ھەرىكەتلىرى توغرىسىدا ئالاقىدار تەرەپلەرنى قەرەللىك يېڭىلاپ تۇرىدۇ.
5. شەخسىي سۆھبەت ۋە ئاممىۋى تەشۋىقاتلارنى تەڭپۇڭلاشتۇرۇشتا ئىستراتېگىيىلىك بولۇڭ . ئاممىۋى تەشۋىقاتتىن ئىلگىرى ئىشەنچنى ھۆرمەتلەش ۋە ئىشەنچنى ساقلاشتىن ئىلگىرى ، ساھەدىكى شېرىكلىرىڭىز بىلەن ئالاقىلىشىڭ.

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic

ئۈچىنچى قىسىم : قوراللىق توقۇنۇش ياكى كرىزىستىن كېيىن

تونۇشتۇرۇش

قوراللىق توقۇنۇش ياكى كرىزىستىن كېيىن ، شىركەتلەر تىنچلىقتا ئۆتۈش ۋە كىشىلىك ھوقۇقنى قوغداشتا ئىنتايىن مۇھىم رول ئوينايدۇ . بۇ سەزگۈر مەزگىلدە ، ئاممىۋى تەشكىلاتلار ئۈچۈر-ئالاقە شىركەتلىرى بىلەن ئاكتىپلىق بىلەن ئالاقىلىشىپ ، eHRDD قاتارلىق ئاكتىپ تەدبىرلەرنى ساقلاپ قېلىش ۋە كىشىلىك ھوقۇق تەسىرىنى ئومۇميۈزلۈك باھالاش قاتارلىق توقۇنۇش دەۋرىدىكى سىياسەتلەرنى تەدرىجىي ئەمەلدىن قالدۇرۇشنى تەشەببۇس قىلىشى كېرەك. بۇنىڭدىكى مەقسەت شىركەتلەرنى توقۇنۇشتىن كېيىنكى مەسئۇلىيەتچانلىقتا يېتەكلەش ، سىجىل تىنچلىق ، ئادالەت ۋە تەرەققىياتقا تۆھپە قوشۇش.

ئۆرگۈن تەرەپلەردە ، توقۇنۇشتىن كېيىنكى باسقۇچ 1-بۆلەكتە توقۇنۇشنىڭ تەسىرىگە ئۇچرىغان ۋە خەتەرلىك رايونلار (CAHRA) غا مۇناسىۋەتلىك مەزمۇنلارنى ئەينەك قىلىدۇ. بۇنىڭغا ئاساسەن ، كۆپىنچە بىرىنچى بۆلەكتىكى كۆرسەتمىلەرنىڭ ھەممىسى بۇ يەرگىمۇ ماس كېلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ، بىر قاتار قوشۇمچە ئويلىنىشلار قورالدىن كېيىنكى توقۇنۇش ياكى كرىزىس ئەھۋاللىرىغا خاس . بۇلار بۇ بۆلەكتە گەۋدىلەنگەن.

1-كۆرسەتمە: شىركەت قوراللىق توقۇنۇش جەريانىدا ئاكتىپ بولغان سىياسەتلەرنى توختىتىشتىن ئىلگىرى ، ئۆتكۈنچى باسقۇچنى تەشەببۇس قىلىدۇ.

1. شىركەتلەر بىلەن ئارىلىشىپ ، توقۇنۇشتىن كېيىنكى سىياسەتلەرنىڭ شەكىللىنىشىگە ياردەم بېرىدۇ.
   1.1. سىياسەتلەرنىڭ ئۆلچەمدىن تۆۋەنلەپ كېتىشنى تەشەببۇس قىلىڭ. توقۇنۇشنىڭ كەسكىنلىكى ۋە ھايات دەۋرىيلىكىنى ئۈزلۈكسىز باھالاش ئاساسىدا ، ئىشلەتكۈچىلەر / خېرىدارلارغا سۈپا ئىقتىدارىنىڭ ئۆزگىرىشىدىن توغرا خەۋەردار بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىڭ.
   1.2. ھەمكارلىقنىڭ ئېششىغا ئىلھام بېرىپ ، شىركەتنىڭ UNGP غا ئەمەل قىلىشىغا ئىلھام بېرىدۇ.
   1.3. ئېسىڭىزدە تۇتۇڭ ، مۇھىم نۇقتا UNGP مەجبۇرىيىتىنى ئىجرا قىلىش ۋە ئىجرا قىلىشنىڭ پارامېتىرى سۈپىتىدە كىشىلىك ھوقۇق قائىدىسىگە يەنە بىر قېتىم مەركەزلەشتى.

2-كۆرسەتمە: شىركەتلەرنىڭ داۋاملىق **eHRDD** ئېلىپ بېرىپ ، توقۇنۇش ۋە كرىزىسنىڭ پوتكول ھايات مۇساپىسىدە كىشىلىك ھوقۇقنىڭ پاسسىپ تەسىرىنى بايقاش ، ئازايتىش ۋە ھەل قىلىشنى تەشەببۇس قىلىڭ.

1. توقۇنۇش ئاخىرلاشقاندىن كېيىن ، شىركەتلەرنى ئىلھاملاندۇرۇڭ:
   1.1. ئىقتىسادىي تەپتىش ئېلىپ بېرىپ ، ئۇلارنىڭ كرىزىس كېلىشىمنامىسى ۋە تەرتىپىنىڭ يېتەرلىك ئىجرا قىلىنغان-قىلىنمىغانلىقىنى تەكشۈرۈڭ
   1.2. ماتېرىياللارنى تەييارلاڭ ۋە بۇ تەكشۈرۈشنىڭ بىر قىسمى سۈپىتىدە تەكلىپ سوراشقا قاتنىششقا تەييارلىنىڭ
   1.3. پوتكول كرىزىس جەريانىدىكى پائالىيەتلىرىنى ئاشكارا ، تولۇق ۋە مۇستەقىل كىشىلىك ھوقۇق تەسىرىنى باھالاش (HRIA) ئېلىپ بېرىش.

3-كۆرسەتمە: ئەدلىيە جاۋابكارلىق مېخانىزمى بىلەن ھەمكارلىقتا ئىلھام بېرىش ، بولمىسا ئۆتكۈنچى ئەدلىيە تەشەببۇسىنى قوللاش ۋە قوراللىق توقۇنۇشنىڭ قايتا يۈز بېرىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن لايىھەلەنگەن.

1. پەن-تېخنىكا شىركەتلىرىنى ئەدلىيە جاۋابكارلىق مېخانىزمىدىكى يوشۇرۇن خەلقئارالىق جىنايەتلەر ۋە كىشىلىك ھوقۇق دەپسەندىچىلىكى توغرىسىدىكى ھۆججەتلەرنى زىيارەت قىلىش تەلىپىنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇشقا ئىلھاملاندۇرۇڭ.

4-كۆرسەتمە: كرىزىس مەزگىلىدە قوللانغان تەدبىرلەرنىڭ ئۈنۈمى ۋە توقۇنۇشنى ئازايتىش سىياستى ۋە مەشغۇلاتلىرىنى قانداق قوللاپ ، قايتا قوزغىلىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش.

1. شىركەتلەرنى توقۇنۇش جەريانىدا قوللانغان سىياسەتلەرنىڭ ئۈنۈملۈك ياكى ئەمەسلىكىنى ئويلىنىشقا ئىلھاملاندۇرۇڭ.
2. شىركەت بىلەن سىياسەتنى ياخشىلاش ۋە جەمئىيەتتىكى ئادۋوكاتلارنى يىغىنغا قاتناشتۇرۇش ئارقىلىق جەمئىيەتكە بولغان تەسىرىنىڭ ئاڭلىنىشىغا كاپالەتلىك قىلىش.

© George Washington University Civil and Human Rights Law Clinic